

AZ AUSZTRÁLIAI ÁLLAMSZÖVETSÉG.

Bárha érdekeink Ausztráliában igen jelentéktelenek — kereskedelmi forgalmunk 1898-ban csak mintegy 100.000 koronát tett ki — ama nagy és fontos szerepnél fogva, melyet e föld-rész a világkereskedelem és gazdaság terén játszik, nem lehet ránk nézve sem közömbös egy annyira fontos és nevezetes gazdasági s egyúttal politikai átalakulás, melyről az alábbiakban szólnunk.

Az Ausztrália elnevezés alá foglalt Új-Dél-Wales, Victoria, Queensland, Dél- és Nyugot-Ausztrália, valamint Tasmania és Új-Seeland gyarmatok eddig nemcsak politikailag, hanem gazdaságilag is teljesen függetlenek voltak, úgy, hogy nemcsak a külfölddel és az anyaországgal szemben, hanem az egyes gyarmatok egymás közötti forgalmában is ugyanazon vámtételek voltak érvényben, csupán a nyelv és az anyaországhoz való viszonyuk volt közös.

1901. január 1-én e tekintetben lényeges változás fog beállni, ekkor lép ugyanis életbe »Commonwealth of Australia« elnevezés alatt az ausztráliai gyarmatok államszövetsége. Egyelőre öt gyarmat (Új-Dél-Wales, Victoria, Queensland, Tasmania és Dél-Ausztrália) biztosította hozzájárulását, de kétségtelen, hogy a többi kettő is a legrövidebb időn belül csatlakozni fog a federációhoz.

Mielőtt azonban ez államszövetség politikai, de főleg gazdasági hatásáról szólnánk, röviden érintjük keletkezésének egyes fázisait is.

Az ausztráliai államszövetség ideája nem új keletű ugyan, de az első komoly lépést e kérdésben csak az 1891-ben Sydneyben tartott gyűlésen tették, a melyen a két gyarmaton kívül a fidszi szigetek is képviseltették magukat. Összesen 45 megbízott jelent meg, de egyezsége jutni nem tudtak. Az érdekellentétek igen nagyok voltak, a szabad kereskedelem és a védvám hívei nagyon összetűztek és ezenfelül még kicsinyes féltékenykedések is megnehezítették a közeledést és közös megállapodást. Queensland

már azért sem csatlakozhatott a többi testvérgyarmathoz, mert viruló czukornád-ültetvényeit színes polinéziaiakkal művelteti, holott a többi gyarmat nagybefolyású fehér munkás és földműves eleme hevesen tiltakozott ezen olcsóbb munkaerő konkurrencziája ellen és követelte, hogy csakis fehér ember alkalmaztassék. A khinai munkás megélhetését már amúgy is lehetetlenné tették az által, hogy óriási fejadót róttak ki reája. Nyugot-Ausztrália, Új-Seeland és a fidzsi szigetek pedig egyéb okoknál fogva nem mutattak hajlandóságot a csatlakozáshoz. Szóval mindenhol centrifugal érdekek. Ha tehát ezen ellentétek folytán döntő határozatot e gyűlésen nem is hozhattak, négy gyarmatnak mégis sikerült a következőkre nézve megállapodásra jutni:

Változtatások az egyes államok határain csakis a megfelelő államok parlamentjének és a szövetséges parlament beleegyezésével eszközölhetők.

A kereskedelmi forgalom az egyes államok között teljesen szabad.

Adókat, vámokat vagy egyéb illetékeket az egyes gyarmatok parlamentjei csakis a szövetséges parlament beleegyezésével vethetnek ki. Katonaság és tengerészet közös parancsnokság alá állítandó.

Az egyes államok alkotmányukban csakis a szövetséges parlament jóváhagyásával tehetnek lényegesebb változtatásokat. Egyebekben az egyes államok törvény által biztosított jogköre továbbra is változatlanul fennáll. A szövetséges parlament egy szenátusból és egy képviselőházból áll, mely utóbbinak biztosítatik a kizárólagos jog papírpénz kibocsátására.

Tervezték továbbra egy legfőbb felelősségi törvényszék, valamint egy végrehajtó tanács létesítését is, mely utóbbinak elnöke a szövetséges parlament által kinevezendő fő kormányzó volna. Mindez persze csak a papíron volt meg és egyelőre praktikus értékkel nem bírt. Közös megállapodásról, az egymástól annyira különböző és ellentétes vámrendszerek mellett, kezdetben szó sem lehetett. A gazdaságilag legfejlettebb Victoria-gyarmat kedvezményes védvámrendszere teljesen az amerikai Unió rendszerének felelt meg, míg Új-Dél-Wales a szabad kereskedelem elveinek hódolt, Dél-Ausztrália, Queensland és Tasmania pedig saját ízlésük szerint és szükségletüknek megfelelően állapították meg vámtételeiket. Daczára ezen nagy ellentéteknek, a vezető körök nem nyugodtak.

A következő összejevetelt Hobartban tartották 1895-ben,

a melyre minden gyarmat 10 képviselőt küldött ki. 1897-ben Adelaideban, 1898. januárban Melbourneban folytatták a tanácskozásokat, a melyeken többrendbeli fontos határozatot hoztak s a kérdés annyira előrehaladt, hogy 1898. júniusban az egyes gyarmatok már szavazás alá bocsáthatták a szövetséges alkotmány tervezetét.

A szavazás eredménye ekkor a következő volt:

	Mellette	Ellene
Új-Dél-Wales	71.595	66.228
Victoria	100.520	22.099
Dél-Ausztrália	35.803	17.320
Tasmania	<u>11.706</u>	<u>2.716</u>
Összesen	219.624	108.363

Daczára az óriási szavazattöbbségnek, az alkotmány elfogadható nem volt, mert Új-Dél-Walesben a törvény kívánta 80.000 szavazat nem volt elérhető. Az 1899-ben tartott szavazáson Queensland is részt vett s akkor a tervezet 386:927 szavazattal 131.333 ellenében elfogadtatott. A szavazatok akkor a következőképen oszoltak meg:

	Mellette	Ellene
Új-Dél-Wales	107.420	82.741
Victoria	152.653	9.805
Dél-Ausztrália	64.929	17.000
Tasmania	13.437	791
Queensland	38.488	30996
Összesen	376.927	141.333

Az ausztráliak tervét Londonban annyival inkább fogadták szívesen, minthogy szükségük volt e gyarmatok támogatására a bur háborúban, a melyben ezek oly készségesen bocsájtották csapataikat az angol kormány rendelkezésére. Csupán a megállapított alkotmány egyes pontjai ellen emeltek óvást, mint a melyek alkalmasak lettek volna az anyaország és a gyarmatok közötti viszony lazítására és könnyen internacionális zavarokat is idézhettek volna elő, a melyek természetesen első sorban Angliát érintik.

Így többek között azt kívánták az ausztráliak, hogy az új szövetséges parlament függetlenül döntsön az ausztráliai kontinens és a hozzá tartozó szigetek összes bel- sőt külügyeiben is, hogy az ausztráliai vizeken tartózkodó angol hajók is az ausztrá-

liai igazságszolgáltatásnak legyenek alávetve és végül, hogy Ausztráliára nézve ezentúl nem a legfőbb angol igazságszolgáltató instanczia, a »Privy Council«, hanem egy külön e célra létesítendő ausztráliai felebbezési bíróság képezze a legfőbb forumot. Minthogy Londonban az ausztráliaiak eme követelményeiben, de főleg a legfőbb törvényszék kérdésében a korona jogainak és hatáskörének csorbítását látták, másrészt azonban az ausztráliaiak sem voltak hajlandók engedni, hosszas viták keletkeztek, végre azonban sikerült e kérdést az összes tényezők közmegelegedésére megoldani.

Ezzel elhárított az utolsó akadály, mely a »Commonwealth of Australia« című államszövetség létesítésének útját állotta.

Az új államszövetség alkotmányát — a mint azt az angol parlament törvényileg megállapította — a következőkben körvonalazhatjuk:

A törvény felhatalmazza a királynét, hogy Új-Dél-Wales, Victoria, Dél-Ausztrália, Queensland és Tasmaniának szövetséggé történt egyesülését kihirdethesse, valamint Nyugat-Ausztráliának e szövetséghez való csatlakozását is arra az esetre, ha e gyarmat népessége ehhez hozzájárul. (Nyugat-Ausztrália csatlakozása már meg is történt, még a szövetség alkotmányának kihirdetése előtt, általános szavazás útján.) Maga az alkotmány nyolcz fejezetben 128 szakaszból áll. A törvényhozó hatalom az ausztráliai parlamentben van lefektetve, mely áll a királynéből — képviselve a főkormányzó által, — egy senatusból és egy képviselőházból. A senatus az egyes államok által kiküldött senatorokból áll 5 minden állam hat senatort választ. A senatorok választásánál az egyes államok egész népe egy egységes választói testületet alkot. A választási eljárást a szövetség parlamentje egyöntetűen fogja szabályozni minden államban, addig, a míg ez meg történik, minden állam oly módon ejti meg a senatorok választását, a mely szerint eddig eljár saját senatusának megalkotásánál. A senatorok megbízatása hat évig tart, első ízben azonban a senatorok fele már három év múlva ki fog válni. Az a senator, ki a nélkül, hogy szabadságot kérne, két egymásra következő hónapon át nem vesz részt a tárgyalásokon, elveszti mandátumát. A senatus határozatképes, ha tagjainak két harmada együtt van; a a határozatok egyszerű szótöbbséggel történnek. A képviselőház közvetlenül a nép által választott tagokból áll, a képviselők száma a népesség nagysága szerint váltakozik, lehetőleg azonban a senatorok számának kétszeresét kell kitennie. Az első választásnál Új-Dél-Wales 23, Victoria 20, Queensland 8, Dél-Ausztrália 6 és Tasmania 5 tagot fog a képviselőházba küldeni. A képviselőházat három évre választják, a kormányzó azonban ez idő leforgása előtt is feloszthatja. A míg a szövetség parlamentje másképp nem fog intézkedni, minden állam egy zárt választói testet képez, a választói jogra az egyes államokban az

eddiggi usus tartandó be. A passiv választói jogosultság a következő feltételekhez van kötve: befejezett huszonegyedik életév, activ választói jog, háromévi tartózkodás a szövetség területén, születés által vagy öt év előtt történt naturalisatio által szerzett brit állampolgárság. Senki sem lehet mindkét ház tagja. A két ház tagjai évi 400 font sterlingnyi tiszteletdíjat húznak. Elveszítik helyüket, ha a koronától hivatalt vagy valami illetményt kapnak, ha a szövetség bevételeiből nyugdíjat húznak vagy ha a szövetséggel kötött magánszerződésekben érdekelve vannak. Mivel az alkotmány nem tartalmaz határozott intézkedéseket arra vonatkozólag, hogy a nők az activ vagy passiv választói jogosultságból ki vannak zárva és mivel Dél-Ausztráliában a fennálló törvények értelmében a nők is választók és választhatók, — ez az állam a szövetséges parlamentbe is küldhet női képviselőket.

A szövetséges parlament jogai a következő tárgyakra terjednek ki: külföldi és államközi kereskedelem; kiviteli vagy gyártási jutalmak különböző árúkra (ezeknek a szövetség egész területén egyenlőknek kell ienniök); vesztégzár, valuta, pénzverés és törvényes fizetési eszközök; mértékek és súlyok; szerzői jogok, szabadalmak, gyári és kereskedelmi védjegyek; házassági jog, házassági elválások és az ezekre vonatkozó gazdaságsszolgáltatás, gyámsági ügyek; aggság és munkaképtelenség esetére való biztosítás; intézkedések azon nem benszültött népfajokra vonatkozólag, a melyek külön törvényhozási szabályozást igényelnek; be- és kivándorlás; büntetések bevándorlása, külügyek. A parlament feladata lesz továbbá az államszövetség fővárosának helyét megállapítani. A fővárosnak Új-Dél-Walesben, de Sydneytől legalább 160 kilométernyi távolságban kell feküdnie. Pénzmegegyezésre irányuló javaslatokat mindig a képviselőházban kell beterjeszteni, a pénzek hovaforodítása és adók beszedésére irányuló előterjesztéseket nem szabad más tárgyakkal összekapcsolni. Ha egy a képviselőház által elfogadott javaslatnak a senatus által való elvetése következtében összeütközés támad a parlament két háza között, mindkettő felosztható ; ha a felosztatás után is a képviselőház hozzájárul valamely javaslatához s a senatus nem, a kormányzó elrendelheti, hogy a két ház együttes ülést tartson, melyben a két ház tagjainak abszolút többsége dönt. Ha a parlament két háza által elfogadott javaslat a kormányzó elé terjesztetik, ez saját belátása szerint, de az alkotmány korlátai között kijelenti, hogy megadja-e a királyné nevében hozzájárulását avagy magának a királynénak tartja ezt fenn. A királyné minden törvényt a kormányzó által történt elfogadásától számított egy éven belül elvethet. Azok a törvények, melyek a királyné jóváhagyásának tartatnak fenn, nem léphetnek életbe, a míg a kormányzó a parlament két házához intézett beszéd vagy üzenet avagy a törvény kihirdetése által ki nem jelenti, hogy a királyné a javaslatához hozzájárult.

A végrehajtó hatalom a királynét illeti. E hatalmat a kormányzó gyakorolja egy végrehajtó szövetségi tanács támogatása mellett, a mely-

nek két tagját a kormányzó nevezi ki, még pedig valamely parlament tagjai közül. A szövetségi tanács tagjai összesen 12.000 font évi díjat húznak.

A bírói hatalmat képviselik az »ausztráliai főtörvényszék«, a mely egy főbíróból és bizonyos, a parlament által meghatározandó számú bíróból (legalább 2 bíróból), áll, továbbá a parlament által felállított törvényszékek. A bírókat a kormányzó nevezi ki a szövetségi tanácsban, koruk, qualificációjuk és állampolgárságuk tekintetében az alkotmány nem intézkedik. A parlament két házának kérelmére a kormányzó egyes bírókat meg is foszthat hivataluktól. Azok az intézkedések, a melyek a főtörvényszékhez intézett felebbezésekre vonatkoznak, kissé komplikáltak, és csak az angol polgári törvénykönyvvel való egybevetés útján érthetők meg. A királynőnek azon joga, hogy adott esetekben megengedheti a szövetséges főtörvényszéktől a privy council-hoz való fellebbezést, érintetlenül marad, a parlament azonban törvények útján korlátozhatja azokat az ügyeket, a melyekben ily kivételes felebbezésnek van helye. A parlament erre vonatkozó határozatainak megerősítése természetesen a királynőnek van fentartva.

Az indirect adók két év leforgása alatt egyenletes szabályozást fognak nyerni. Az alkotmány nem zárja ki, hogy egyes államok az arany-, ezüst- és fémtermelést, továbbá az árúknak készítését és kivitelét esetleg pénzáldozatokkal (praemiumokkal) is fokozzák, de mindez esetekben a parlament két házának beleegyezése szükséges« Minden eddigi állam törvény érvényben marad, a szövetségi jog azonban mindig lerontja az egyes államok jogát, ha a kettő összeütközik. Az egyes államoknak nem szabad katonaságot vagy tengerészetet szervezni, sem pénzt verni, sem más törvényes fizetési eszközöket mint aranyat vagy ezüstöt behozni. A szövetséges parlament viszont nem tehet oly intézkedést, mely államvallást állapít meg, bizonyos vallási szokásokat tesz kötelezővé, meggátolja a szabad vallásgyakorlatot vagy valami hitvallást követel meg egy hivatal betöltésére. Új államok csak a szövetséges parlament határozata alapján vehetők fel a »Commonwealth«-be. A kormányzót a királyné felhatalmazhatja arra, hogy magát helyettesíthesse. Az alkotmány megváltoztatható törvény által, melyet a parlament két házának abszolút többsége által elfogadtatott, ha e törvényhez az egész nép többsége általános szavazás útján hozzájárult. A törvény elfogadása után legalább két és legfőlebb hat hónapnak kell elmúlnia, míg ez az általános szavazás megejthető.

Az ausztráliai gyarmatok egységes kormányzás alatt homogén államformává való egyesülésének hatása van első sorban a gyarmatokra mint olyanokra, de fontossággal bír mindazon személyekre és államokra, melyek kereskedelmi vagy egyéb relációban állanak a csoport egyes tagjaival. Fontos első sorban a

vámtarifára való tekintettel, Mi sem természetesebb, minthogy Anglia mindenképen azon fáradozik, hogy a gyarmatokat egy iparára nézve kedvező differenciális vámtarifa elfogadására bírja. A gyarmatok másrészt ugyancsak természetesen idegenkednek e tervtől, minthogy anyagi helyzetük nem engedi meg, hogy az Angliából importált árúk vámtételeit redukálják és pedig annyival kevésbé, mert ezen árúk képezik a behozatal legnagyobb részét s így az azokra kiszabott vám tekintélyes jövedelmet biztosít. Ez képezi most a vitatkozások és tárgyalások alapját.

A jövő fogja megmutatni, hogy ezen küzdelemben, mely a vámtarifa felállítása körül folyik az angolok imperialisztikus politikája fog-e győzni, vagy sem. Minden jel arra mutat, hogy az ausztráliai Commonwealth itt is kénytelen lesz engedni az oroszoknak és kedvezményes díjtételek biztosításával az angol iparnak újabb piacot fog szerezni és megnehezíti az érdekelt idegen ipar konkurencziáját. Ez némileg — habár igen csekély mértékben — bennünket is érint. Igaz ugyan, hogy a kedvezőbb vámdíjtétel egyedül nem elégséges az idegen elem kiszorításához, — sok egyéb körülménynek is van itt szerepe — ezt eléggé világosan illusztrálja Kanada esete. Kanada ugyanis az Angliából importált árúkra nézve a vámdíjtételt az idegen országokból jött árúk díjtételeinek kétharmadára szállította le, mindazonáltal az Egyesült Államok behozatala folyton emelkedik az angol rovására. De Ausztráliában különösen nagy akciózt fejtenek ki a protekcionistaik.

Többek között az internacionális hajózás, a bankügy, a bevándorlás rendezését, illetőleg korlátozását tervezik, természetesen kizárólag az angol érdekek szem előtt tartásával. Egyszóval a »Commonwealth of Australia« az angol imperialistikus politika egy újabb és kétségtelen fényes győzelmét jelenti s így valószínű, hogy ezen Chamberlain által inaugurált irány, mely oly jól állja meg helyét, még sokáig fogja az angol gyarmatügyi politika bázisát képezni. Erre enged következtetnünk a legújabb választások eredménye is, mely a kormány nagy népszerűségének fényes bizonyítéka.

Szende Gyula.